

V ZRKADLE VEREJNEJ MIENKY

V tomto roku oslávil svoje päťdesiate narodeniny náš kolega, priateľ, dlhoročný pracovník Novinárskeho študijného ústavu a Národného centra mediálnej komunikácie Ludovít Šrámek. Pri tejto príležitosti sme mu položili niekoľko otázok.

PhDr. Ludovít Šrámek, CSc., riaditeľ Sekcie výskumu verejnej mienky NCMK. Narodil sa 24. júla 1949 v Závode, okres Malacky. SVŠ v Malackách absolvoval v roku 1967, FF UK v Bratislave v roku 1972. Autor článkov, štúdií v odborných časopisoch i monografických prác. Zaoberá sa problematikou metód výskumu verejnej mienky a médií, sociológiou novinárskej profesie, sociológiou publika médií (dennej tlače), ale publikoval i články zo sociálnej gerontológie. Ženatý, dve dcéry.

Koncom 60. rokov, teda v období, keď si uvažoval o štúdiu na vysokej škole, nebola sociológia taká módna ako dnes. Čo teda najviac ovplyvnilo Tvoje rozhodnutie ísť študovať práve tento vedný odbor?

V podstate rozhodla náhoda. V tom čase len málokto vedel, čo je to sociológia. Ja som to, prirodzene, tiež nevedel. Keď som sa rozhodoval, na ktorú vysokú školu sa prihlásiť, vo výklade jedného bratislavského kníhkupectva (bol som si zisťovať, aké odbory sa otvárajú na FF UK) som uvidel knižku Andreja Siráckeho Sociológia. Začal som v nej listovať a kúpil som si ju. Bolo to zaujímavé čítanie, preto som v prihláške uviedol aj sociológiu. Na katedru sociológie ma prijali, tam som si neskôr urobil doktorát a obhájil aj kandidátsku prácu.

Sociológia má pomerne široké možnosti uplatnenia. Čo ovplyvnilo, že si sa orientoval práve na výskum verejnej mienky?

Vždy ma zaujímal empirický sociologický výskum. Tento svoj záujem som začal rozvíjať už počas štúdia. Ako jediný z ročníka som urobil v rámci diplomovej práce empirický výskum počnúc projektom cez terénnu fázu až po záverečnú správu. Na moje rozhodovanie mali, pochopiteľne, vplyv vtedajší pedagógovia. Diplomovú prácu som pripravoval pod vedením doc. Hirnera a po jeho ochorení som ju dokončil pod vedením doc. Wágnera. Doc. Hirner mal veľký vplyv na moju budúcu profesionálnu orientáciu. Pod jeho vedením som získal vzťah k problematike metód a techník sociologického výskumu, čomu sa prakticky venujem dodnes. Po skončení štúdia som využil možnosť nastúpiť na miesto do vtedajšieho Výskumného ústavu kultúry a verejnej mienky, kde som pracoval i po delimitácii pracoviska pre výskum verejnej mienky do Štatistického úradu, a napokon som sa zamestnal v Novinárskom študijnom ústave, kde som takisto pracoval v sociologickom výskume.

Si autorom monografickej publikácie Zrkadlo verejnej mienky, v ktorej si rozpracoval otázky gnozeologickej hodnoty informácií z výskumov verejnej mienky. Čo bolo prioritou Tvojej ďalšej výskumnej orientácie pri aplikácii výskumných poznatkov na výskum médií v NŠÚ?

Publikácia, ktorú spomínaš, vznikla v podstate prepracovaním mojej kandidátskej dizertačnej práce, ktorú som vypracoval a obhájil pod vedením doc. Pichňu. Je venovaná problematike kvality informácií z výskumov verejnej mienky, čo je téma, ktorá ma permanentne zaujíma. Pozorne sledujem všetky publikované a medializované informácie z výsledkov výskumov verejnej mienky. Tejto téme sa venujem nepretržite a cielene vo svojom výskumnom zameraní v terajšom Národnom centre mediálnej komunikácie. Keď som prišiel do bývalého Novinárskeho študijného ústavu, predovšetkým som si uvedomil, že pracovisko, ktoré vo svojich výskumoch zahŕňa celú sféru médií, publika médií, problematiku novinárskej profesie i rozličné iné výskumné aktivity, nevyhnutne potrebuje na realizáciu svojej činnosti vlastnú anketársku sieť. Predtým sa terénne výskumy objednávali v iných inštitúciách a agentú-

rach alebo sa realizovali inými ad hoc sieťami. I napriek určitému odporu a tlakom riadiacich výskumných pracovníkov sa mi podarilo presadiť myšlienku, aby NŠÚ disponoval vlastnou anketárskou sieťou, sociologickým laboratóriom, ktoré by bolo schopné zabezpečovať výskumy médií a verejnej mienky nielen pre vlastné potreby, ale aj pre objednávateľov z mediálnej sféry i širšieho okolia. Táto myšlienka sa napokon ukázala ako veľmi podnetná a plodná. Svedčí o tom nielen množstvo výstupov z výskumnej produkcie, ale aj určitý ekonomický prínos, ktorý pracovisku prináša využívanie anketárskej siete.

Čo považuješ za svoj najväčší úspech vo výskumnej činnosti i v riadiacej práci v bývalom NŠÚ a terajšom NCMK?

Myslím, že to bolo predovšetkým spomínané presadenie myšlienky vybudovania sociologického laboratória, ktoré je dôležitým faktorom zvelaďovania pracoviska orientovaného na výskum médií a verejnej mienky. Ak mám hovoriť o nejakom konkrétnom výskumnom zámere, tak to bol predovšetkým volebný prieskum – exit poll v roku 1998, ktorý sa týkal volieb do Národnej rady Slovenskej republiky. V odborných kruhoch je táto naša úspešná aktivita dobre známa, a preto by som sa v tomto rozhovore nechcel k nej podrobnejšie vyjadrovať. Skôr o tom, čo nie je všeobecne známe. Naše pracovisko robilo pred voľbami sériu výskumov verejnej mienky, v ktorých sme sa zaoberali výskumom politických preferencií. Ako potom ukázali voľby, keď sme porovnávali naše prognózy s reálnymi výsledkami, boli to veľmi presné prognostické údaje. Považujem za veľký úspech celého pracoviska NCMK, že sa nám podarilo získať a udržať určité renomé predovšetkým na pôde rezortu ministerstva kultúry. Naše výskumy, analýzy, expertízy sú žiadané, je tu permanentná spoločenská objednávka, ktorá potvrdzuje potrebnosť a opodstatnenosť našej inštitúcie.

Ako vidíš budúcnosť NCMK v súvislosti s výskumom verejnej mienky a médií? Čo je najdôležitejšou úlohou výskumu a ktoré problémy treba predovšetkým riešiť?

Bliži sa koniec roka, je čas bilancovania, hodnotenia, čas prognózovania. Bez ohľadu na to, aké budú rozhodnutia v súvislosti s ďalšou budúcnosťou našej inštitúcie, ktoré sa prijímajú v decíznej sfére, musíme sa pripravovať na to, aby sme bez problémov zvládli všetky požiadavky, ktoré na nás kladie jednak náš zriaďovateľ, Ministerstvo kultúry SR a ktoré pre nás vyplývajú zo zriaďovacej listiny a štatútu pracoviska. O konkrétnych výskumných aktivitách by som sa nerád v tejto súvislosti zmiňoval, lebo budú predmetom pracovného seminára, ktorý sa pravdepodobne uskutoční v januári budúceho roka. Mám pripravený rámcový plán výskumných aktivít Sekcie výskumu verejnej mienky NCMK, pokračujú rokovania s objednávateľmi a užívateľmi našich výskumov. Ide o spoločensky veľmi závažné témy s veľkými nárokmi na všetkých výskumných pracovníkov. Pôjde jednak o projekty kontinuálneho výskumu, ktoré riešime priebežne, ale aj o nové témy, ktoré budú mať svojich konkrétnych užívateľov vzhľadom na aktuálne spoločensko-politické dianie. Prezradím zatiaľ len toľko, že to budú najmä aktivity súvisiace s integráciou Slovenska do európskych a transatlantických štruktúr a s formovaním verejnej mienky k týmto otázkam.

Je o Tebe známe, že sa venuješ aj pedagogickým aktivitám, a to najmä výberovým prednáškam z oblasti sociológie verejnej mienky a médií na Katedre žurnalistiky a Katedre marketingu Filozofickej fakulty UK a na Katedre sociológie Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Aké sú Tvoje ďalšie plány v tejto oblasti?

Z hľadiska môjho pracovného vyťaženia sú to okrajové aktivity, ale robím ich rád, pretože kontakt so študentmi mi dáva nové podnety, sám sa vždy čosi nové naučím z komunikácie s mladými ľuďmi. V uplynulom roku som rád chodil učiť mladých politológov do Banskej Bystrice, v minulosti som výberovo prednášal aj na Katedre žurnalistiky FF UK. Kontakt s budúcimi novinármi a politológmi ma v mnohom obohacuje a je to práca, ktorá ma predovšetkým núti pracovať na sebe, nezastaviť sa. V pedagogickej práci sa usilujem vštepiť študentom základy metodológie a metodiky sociologických výskumov verejnej mienky a médií, ktoré im potom umožnia lepšie sa orientovať v poskytovaných výsledkoch výskumov. Napri-

klad novinárov som sa snažil učiť, ako výsledky výskumov verejnej mienky a médií správne prezentovať a interpretovať. Považujem za veľmi dôležité, aby sa tieto sociologické údaje predovšetkým v dennej tlači a elektronických médiách objektívne a komplexne prezentovali a vysvetľovali. V takejto pedagogickej činnosti by som teda naďalej rád pokračoval, hoci sa považujem predovšetkým za výskumníka verejnej mienky.

Ďakujem za rozhovor.

PhDr. Lubor Hallon, CSc.

Z VALNÉHO ZHROMAŽDENIA SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE VÝSKUMNÝCH AGENTÚR

V bratislavskom hoteli Fórum sa dňa 6. októbra 1999 konalo valné zhromaždenie Slovenskej asociácie výskumných agentúr (SAVA). Toto združenie bolo založené pred rokom a jeho členmi sa môžu stať agentúry alebo fyzické osoby zaoberajúce sa výskumom trhu a verejnej mienky, ktoré sú registrované s cieľom podnikat' v Slovenskej republike. Dosiaľ sa členmi SAVA stalo 10 na Slovensku pôsobiach agentúr (AISA, FOCUS, GfK, MVK, INCOMA, ASA, AKO, MP-MA, DICIO a MARKANT). Ako to vyplýva zo stanov asociácie, jej účelom je presadzovať a ochraňovať spoločné záujmy pri rokovaní so štátnymi orgánmi a neštátnymi organizáciami, dbať u svojich členov na dodržiavanie metodických a etických štandardov výskumu trhu a verejnej mienky, dohliadať na zachovávanie maximálneho stupňa objektivity, nestrannosti voči ktorejkoľvek politickej strane, hnutiu či výrobcovi produktov atď. Z uvedeného je evidentné, že základným meradlom členstva v asociácii a činnosti v nej (prostredníctvom postupne sa utvárajúcich pracovných komisií) je dodržiavanie základných štandardov, ktoré majú byť zárukou kvality a spoľahlivosti výsledkov výskumov pri akceptovaní patričných vedeckých (metodických a metodologických) postupov, zodpovedajúcich aj medzinárodným meradlám. Strešným svetovým združením profesionálov v oblasti prieskumu trhu a verejnej mienky je ESOMAR so sídlom v Amsterdame, ktoré má v súčasnosti už 4 000 individuálnych členov a prijatím slovenských zástupcov sa naša krajina stala 101. členskou krajinou tohto združenia.

Na valnom zhromaždení boli členovia asociácie informovaní o činnosti predsedníctva od posledného valného zhromaždenia. Boli pozmenené niektoré ustanovenia stanov tak, aby zodpovedali požiadavkám potrebným na registráciu asociácie na MV SR, ktorá sa vykonala dňa 23. 4. 1999. SAVA začala komunikovať s novovznikajúcimi agentúrami na prieskum trhu a verejnej mienky, ale i potenciálnymi členmi a záujemcami o členstvo v asociácii. Prvé informácie o asociácii SAVA vyšli v elektronických i tlačných médiách a časopis o reklame, marketingu a médiách *Stratégie* rezervoval jednu stálu stranu asociácii na prezentáciu správ o aktuálnom dianí. Po vykonaní prvých krokov, nevyhnutných na zabezpečenie riadneho chodu asociácie (vrátane vytvorenia pracovných skupín k aktuálnym problémom zabezpečovania výskumov — kvalitatívny výskum, siete anketárov, spracovanie dát atď.), vstupuje do platnosti aj kontrolný mechanizmus asociácie vyplývajúci zo záväzku k štandardom SAVA, ktoré musia spĺňať agentúry vstupujúce do tejto asociácie. Uskutočnia sa pravidelné kontroly v členských agentúrach so zameraním na dodržiavanie základných výskumných štandardov. V počiatočnej fáze činnosti asociácie sa celkom iste využijú aj cenné skúsenosti českého združenia agentúr na prieskum trhu SIMAR.

SAVA je v súčasnosti asociáciou súkromných komerčných agentúr, štátne výskumné pracoviská v nej zatiaľ nemajú zastúpenie. Zástupca Sekcie výskumu verejnej mienky NCMK sa na valnom zhromaždení zúčastnil v role pozorovateľa. Očakáva sa, že štátne výskumné inštitúcie budú (hoci aj ako nečlenovia) prizývané na odbornú spoluprácu v pracovných skupinách SAVA.

Mgr. František Šinka, CSc.,
NCMK, Bratislava

SEMINÁR S OTÁZNIKMI

V dňoch 23.–24. septembra 1999 usporiadal Slovenský syndikát novinárov (SSN) v spolupráci s Article 19 (medzinárodná organizácia boja proti cenzúre) a Národným centrom mediálnej komunikácie (NCMK) ako sekretariátom Rady vlády SR pre masmédiá a s podporou programu Demokracia PHARE seminár na tému *Sloboda prejavu novinárov s dôrazom na legislatívu, vnútroredakčnú slobodu a etické súvislosti*.

Cieľom seminára bolo oživiť záujem o mediálnu problematiku predovšetkým z hľadiska prípravy mediálnej legislatívy, ako i aktuálnosti a závažnosti problému tzv. vnútroredakčnej slobody. Na podujatí sa zúčastnili zástupcovia Ministerstva kultúry SR, Rady vlády SR pre masmédiá, NCMK, predstavitelia SSN a mnohí odborníci z mediálnej oblasti. Žiaľ, chýbali na ňom mediálni experti rôznych politických subjektov, podieľajúcich sa na príprave niektorých mediálnych zákonov.

Pre účastníkov seminára boli pripravené tieto dokumentačné materiály:

1. *Dokumenty o mediálnej politike a legislatíve* – publikácia SSN, Article 19, PHARE, ktorá v prvej časti obsahuje výňatky z významných dokumentov OSN, Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe, Európskej únii (odporúčania a rezolúcie týkajúce sa médií) a výňatky z Ústavy SR. Druhá časť je venovaná legislatívnemu zámeru na vypracovanie návrhu zákona o vysielaní, návrhu SSN na paragrafové znenie zákona o masových médiách a návrhu SSN na redakčný štatút.

2. *Premeny – Príručka pre novinárov a ich organizácie* – publikácia Medzinárodnej federácie novinárov (MFN), ktorá v 6 kapitolách prináša závažné pasáže o autorskom práve v digitálnom veku, o verejnoprávnom vysielaní a pod. V prílohe sú sústredené dokumenty a vyhlásenia MFN, jej stanov a etický kódex.

Seminár otvoril podpredseda Rady vlády SR pre masmédiá Miloš Nemeček, ktorý v krátkom úvode priblížil poslanie rady pri tvorbe mediálnej legislatívy a súčasný stav mediálnej legislatívy na Slovensku. Zástupkyňa Article 19 Fiona Harrisonová zhodnotila celkový stav vývoja v mediálnej oblasti tak z hľadiska zahraničných pozorovateľov, ako i kontextu skúseností v oblasti tvorby a uplatňovania mediálnej legislatívy.

Ján Füle, predseda SSN, v úvodnej prednáške (ktorá vyvolala živú diskusiu) *Zásady mediálnej legislatívy a štruktúra mediálnych zákonov na Slovensku* zhodnotil súčasný stav v médiách a konštatoval, že duálny systém v elektronických médiách a vydavateľský systém v tlači je v neustálom pohybe. Zmeny z neho vyplývajúce vedú k nutnosti prepracovať súčasnú mediálnu legislatívu, ktorá musí byť kompatibilná s legislatívou Európskej únie a mala by reagovať i na nepretržitý technologický pokrok v spoločnosti. V skratke priblížil mediálne zákony, ktoré sú v štádiu prípravy alebo v procese medzirezortného pripomienkového konania, predovšetkým:

1. Zákon o prístupe verejnosti k informáciám (na jednej strane iniciatíva J. Budaja, I. Šimka a J. Langoša, na druhej strane návrh Ministerstva vnútra SR).

2. Zákon o masových médiách (pripravuje právna komisia predstavenstva SSN. Tento by mal nahradiť Tlačový zákon z roku 1966 s cieľom vytvoriť jeden univerzálny zákon pre všetky médiá, ktorý okrem iného rieši aj problematiku redakčného tajomstva, interpretácie informácií, právo na opravu a pod.).

3. Zákon o Slovenskej televízii a zákon o Slovenskom rozhlase (gestor Ministerstvo kultúry SR, tieto zákony by mali byť významné pre fungovanie nezávislých verejnoprávnych inštitúcií).

4. Zákon o retransmisii a vysielaní (gestor Ministerstvo kultúry SR v spolupráci s Radou SR pre rozhlasové a televízne vysielanie, ktorého príprava v súčasnom období je zabrzdená, pretože sa čaká na dopracovanie zákona o telekomunikáciách).

Na záver J. Füle konštatoval, že zo strany Ministerstva kultúry SR bolo nezodpovedné zrušiť mediálnu sekciu, ktorá sa mala zaoberať vytvorením a aplikovaním mediálneho systé-

mu tvorby zákonov. Takto sa na tvorbe zákonov podieľajú rôzne inštitúcie. Pripomenul tiež, že sa premeškal čas na prijatie zákonov.

V diskusii k tejto problematike vystúpili J. Sand, M. Nemeček, J. Smolec, L. Fifík, J. Grujbárová a ďalší, ktorí sa zhodli na tom, že v mediálnej legislatíve sa stretávame s rozkolísanou jazykovou terminológiou, že zákony sa pripravujú nekonceptčne a nekoordinovane a predovšetkým, že neexistuje jednotný mediálny systém tvorby legislatívy. Z toho vyplýva terminologická nesúrodosť a okrem tzv. strešného mediálneho zákona chýba aj jasná formulácia politiky štátu pre oblasť médií.

Druhý deň seminára bol zameraný predovšetkým na podrobné priblíženie zákona o masových médiách a zákona o vysielaní a retransmisii. V úvodnej prednáške *Návrhy právnej úpravy pôsobenia médií so zameraním na prácu novinárov a tlače* sa predstavil Luboš Šefčík. Zhodnotil stav vývoja mediálnej legislatívy v prípade všeobecného mediálneho zákona a podrobne rozobral paragrafy pripravovaného zákona o masmédiách, poukázal na niektoré chýbajúce okruhy problémov a skonštatoval, že do 5. snemu SSN by mala byť vypracovaná konečná verzia mediálneho zákona, ktorá by mohla vstúpiť do legislatívneho procesu.

Podnetná bola prednáška Jozefa Jelínka, podpredsedu Českého syndikátu novinárov – *Skúsenosti z prípravy mediálnych zákonov v ČR*. Charakterizoval české mediálne prostredie od roku 1990 a zhodnotil niektoré mediálne legislatívne návrhy. Dospel k záveru, že ani Česká republika sa v tejto oblasti nevyhla určitej nekonceptčnosti. J. Jelínek sa podrobnejšie venoval českému tlačovému zákonu a poukázal na niektoré zle dopracované pasáže (absentuje pojem redaktor, novinár a ich špecifické poslanie, nastoľuje sa systém jediného regulátora, ktorým je vydavateľ, nie je jasná problematika práva na odpoveď, práva na zverejnenie informácií a pod.)

O *skúsenostiach s uplatňovaním novely Novinárskeho zákona v Rakúsku* oboznámila účastníkov seminára Gisela Vorrathová z rakúskeho odborového zväzu novinárov ÖGB.

Po bloku prednášok sa rozvinula bohatá diskusia, v ktorej sa diskutovalo o ochrane osobných údajov, osobnej zodpovednosti novinára, ospravedlniteľnom omyle, koncentrácii médií a o antikoncepčných opatreniach.

Súčasťou dopoludňajšieho programu bola i rozsiahla prednáška Jarmily Grujbárovej na tému *Návrh zákona o retransmisii a vysielaní*. Riaditeľka Kancelárie Rady SR pre rozhlasové a televízne vysielanie priblížila celú genézu vývoja, tvorby pojmov i legislatívny zámer zákona. Účastníkov seminára oboznámila aj s reakciami na pripravovaný zákon v Bruseli, kde boli vznesené pripomienky len k vykonávacím a prechodným ustanoveniam.

Blok prednášok venovaných mediálnym zákonom uzavrel Roman Ivantyšin vystúpením na tému *Skúsenosti z uplatňovania zákona o rozhlasovom a televíznom vysielaní*.

Posledný blok bol venovaný problematike *Vnútroredakčnej slobody* a účastníci sa oboznámili aj s návrhom SSN na tvorbu redakčných štatútov. O *potrebách ustanovenia Etickej rady na Slovensku* hovoril Vladimír Holina.

V diskusii účastníci seminára dospeli k nasledujúcim záverom:

Práce na mediálnej legislatíve vyžadujú zvýšenú pozornosť zo strany Ministerstva kultúry SR. Naliehavo odporúčajú Rade vlády SR pre masmédiá, aby v medziach svojich kompetencií požadovala zlepšenie koordinácie týchto prác tak, aby sa zabezpečil vhodný časový harmonogram ich postupu a aby sa vylúčili duplicitné práce. Do prípravy zákonov je potrebné zapojiť širší okruh kompetentných inštitúcií a odborníkov.

Slovenskému syndikátu novinárov odporúča:

- zhodnotiť písomné podklady a pripomienky, ako aj návrhy z diskusie seminára a vypracovať verziu mediálneho zákona, ktorý by mohol vstúpiť do legislatívneho procesu,
- publikovať v zborníku podstatné časti vystúpení a diskusie zo seminára,
- 5. snemu SSN predložiť na schválenie návrh vzorového redakčného štatútu.

Ostáva už len veriť, že načrtnuté odporúčania a ich aplikovanie do praxe v blízkej budúcnosti dajú jasnejšiu odpoveď na otázky, ktoré počas seminára ostali nezodpovedané:

1. Aká je koncepcia štátnej mediálnej politiky a ako sa jej uplatňovanie premietne do praxe? (Zatiaľ súčasný stav naznačuje, že štátna mediálna politika buď neexistuje, alebo sa vôbec neuplatňuje.)

2. Kto v konečnom štádiu zabezpečí čistotu legislatívnych návrhov mediálnych zákonov a kto stanoví mieru dôležitosti pri ich prijímaní? (Na základe právneho postavenia by to malo byť Ministerstvo kultúry SR.)

PhDr. Denisa Vlková,
NCMK, Bratislava

110-ROČNÝ SLOVÁK V AMERIKE

Už neuveriteľných 110 rokov vychádza tento mesačník slovenskej krajskej komunity v USA. Po celý čas jeho existencie je jeho vydavateľom Slovenská liga v Amerike, najstaršia a najvýznamnejšia krajská organizácia na americkom kontinente. Prvé číslo *Slováka* vyšlo 21. decembra 1889 a podľa slov súčasného predsedu Slovenskej ligy Ludovíta Pavla bol tento časopis „svedkom zakladania našich americko-slovenských organizácií a farností, bol spoluúčastníkom boja proti maďarizácii, spolubojovníkom za utvorenie Československa a za autonómiu Slovenska“, ako aj glosátorom ďalších dejinných udalostí v prostredí krajskej komunity i na rodnom Slovensku. Niekoľkokrát mu hrozil zánik, ale odhodlaní muži zo Slovenskej ligy ho vždy dokázali odvrátiť – naposledy v roku 1989, keď vtedajší šéfredaktor *Slováka* Ján Holý založil účastinnú spoločnosť a prevzal okrem redigovania aj jeho vydávanie a distribúciu. Práve Ján Holý, ktorý ako mladý vysokoškolák musel pred komunistickým prenasledovaním po roku 1948 ujsť zo Slovenska, dal mesačníku novú dynamiku, zmenil štýl i kvalitu jeho informovania, našiel si trvalých spolupracovníkov na Slovensku, a napriek znižujúcej sa krajskej komunite, ktorá ešte nestratila aj slovenské povedomie (a najmä schopnosť komunikovať v rodnom jazyku), rozšíril okruh jeho čitateľov a získal za sponzorov americko-slovenských podnikateľov a finančne tak časopis zabezpečil.

Slovák v Amerike vychádza zväčša na 16 (niekedy na 24) stranách a popri informovaní a komentovaní udalostí na Slovensku zostáva predovšetkým významným zdrojom informácií o slovenskej krajskej komunite v USA. Má preto aj vysokú poznávaciu a dokumentárnu hodnotu. Keď som pred tromi rokmi navštívil redakciu *Slováka*, ktorá sídli v Cliftone, v historickej budove Slovenského katolíckeho Sokola, potešil ma pohľad na moderne vybavenú redakciu a na stretnutiach s krajanmi som sa presvedčil, akej obľube a vážnosti sa teší ich časopis. Hoci staršie generácie čitateľov sa vytrácajú zo života, šéfredaktor *Slováka* Ján Holý je napriek tomu presvedčený, že „slovenská Amerika si bude vedieť udržať pri živote tohto barda slovenskej žurnalistiky“.

Zo srdca to aj za redakciu *Otázok žurnalistiky* našim krajanom v Amerike želáme.

Anton Baláž,
NCMK, Bratislava

Správne názory sú bezcenné, záleží na tom, kto ich má.

Karl Kraus

KARL KRAUS

(1874–1936)

Kritik jazyka, kritik médií, kritik doby

Karl Kraus – jedna z najvýznamnejších a súčasne najkontroverznejších postáv rakúskej literatúry a žurnalistiky – sa narodil 28. apríla 1874 v Jičine.

Vyštudoval právo a filozofiu. Po ukončení štúdia začínal ako herec, spisovateľ a žurnalista na voľnej nohe. Do dejín žurnalistiky sa zapísal svojím periodikom *Die Fackel*, ktoré založil v roku 1899 ako dvadsaťpäťročný.

Toto periodikum bolo úplne novým zjavom na vtedajšej mediálnej scéne. Bolo akýmsi anti-médiom, pretože na rozdiel od jestvujúcich periodík nazývalo veci pravým menom.

Slovo a podstata – to je jediné spojenie, o ktoré som sa v živote snažil.

Karl Kraus

Prvých desať rokov vychádzania periodika bol Karl Kraus predovšetkým kritikom. Otvorene a neľútostne sa staval proti nešvárom, akými boli korupcia vo viedenskej tlači a divadle. Zbraňami polemika bojoval proti byrokracii, falošnej morálke, úbohej úrovni univerzít a zastaraným zákonom Dunajskej monarchie. Na stránkach *Die Fackel* staval na pranier viedenských literátov a odhaľoval neseriózných politikov.

Sú spisovatelia, ktorí často už na dvadsiatich stranách vedia vyjadriť to, na čo ja niekedy potrebujem až dva riadky.

Karl Kraus

Najvýznamnejšími Krausovými prácami z tohto obdobia sú *Apokalypse* (1908), *Heine und die Folgen* (1910), *Nestroy und die Nachwelt* (1912), *Untergang der Welt durch schwarze Magie* (1912). Aj tieto jeho práce sú dôkazom toho, že v období od založenia *Die Fackel* (1899) do vypuknutia 1. svetovej vojny sa Karl Kraus postupne vypracoval zo žurnalistu, resp. publicistu, na spisovateľa, z kritika na satirika.

Satirik nemôže nikdy obetovať vtipu niečo vyššie, lebo jeho vtip je vždy vyšší ako to, čo obetuje. Zredukovaný na mienku môže vtip spôsobiť bezprávie: Myšlienka má vždy pravdu. Stavia veci a ľudí tak, aby sa nikomu nestala krivda.

Karl Kraus

Karl Kraus nechcel, aby jeho periodikum odhaľovalo iba nešváry (*Aufdecker*), resp. to, čo, v prenesenom zmysle slova niečo vraždí (*was wir umbringen*). Jeho leitmotívom bola snaha vypátrať korene zla. Pôvod väčšiny nešvárov videl v zneužití slova hlavne v tlači so širokým dosahom. Jeho pozornosti po 1. svetovej vojne neušlo ani vtedy nové masové médium – rozhlas.

Jazyk je čarovný prútik, ktorý nachádza myšlienkové pramene.

Karl Kraus

Karl Kraus vyčítal tlači frázerstvo, halenie „zlého úmyslu“ do pozlátky z poetických floskúl, lúbivých fejtónov a notíciek.

Písať fejtón znamená toľko, ako robiť kučery na plešine.

Karl Kraus

Karl Kraus bol za „vysušenie frázistického marazmu“. Nepáčilo sa mu „křmenie čitateľov“ tematickým balastom a neoverenými informáciami.

Nemaj žiadnu myšlienku, a vedieť ju vysloviť – to robí žurnalistu.

Karl Kraus

Karl Kraus si všimal a verejne kritizoval nielen periodiká senzáciechtivé či revolverové, ale aj tzv. serióznou viedenskú tlač, ktorej vyčítal využívanie pseudoumeleckých prostriedkov na ukrytie korupčnosti. Chcel, aby z tlače vymizli „tlačoví gangsteri“, „žurnalistickí Nerovia“, „jatkári“.

Žurnalistika len zdanlivo slúži dňu. Popravde ničí duševnú vnímavosť budúcich pokolení.

Karl Kraus

Oblúbenou formou a technikou, ktoré Karl Kraus pri svojej tvorbe využíval, boli glosa a montáž. Citáty z novin mu slúžili ako doklad všeobecného rozpadu hodnôt. Navyše bol i majstrom aforizmu. Len počas 1. svetovej vojny Karl Kraus napísal 1 100 glos. V nich na 2 000 stranách Kriegsfaekel odhaľoval frázy vojnových politkov, klamstvá tlače, ohľupovanie a poburovanie verejnosti. Vojnu vnímal ako najťažší priestupok voči ľudstvu. Pranioval hurrápatriotov i tých, ktorým vojna vyhovovala zo zisťných dôvodov.

Keď po prvý raz vyslovili slovo mier, vznikla na burze panika. Kričali od bolesti: Zarobili sme si! Nechajte nám vojnu! Zaslúžili sme si ju!

Karl Kraus

Krausovo pero neutíchlo ani po rozpade monarchie a vytvorení prvej Rakúskej republiky. Otriasajúcim protivojnovým svedectvom je jeho dramatické dielo Die letzten Tage der Menschheit z roku 1922, ktoré možno považovať za vrchol jeho tvorby.

Vojna je najskôr nádejou, že sa jednému bude vodiť lepšie, potom očakávaním, že sa druhému bude vodiť horšie, na to zadostučinením, že sa ani iný nemá lepšie, a napokon prekvapením, že sa obaja majú horšie.

Karl Kraus

V tomto období svojho života Karl Kraus často poriadal prednášky vo Viedni a v Berlíne, kde recitoval z diel Aristofana, Shakespeara, Offenbacha a Nestroya – autorov, ktorých jazykový prejav si vysoko cenil. Navyše pokračoval v práci na Sprachlehre.

Posledné roky Krausovho života sú poznačené istou beznádejou. Spájala sa s nástupom Hitlera k moci v roku 1933 a so šírením fašizmu. On, ktorý roky bojoval slovom, zrazu nenachádzal slov, aby čelil hrôzám fašistickej diktatúry. Známu sa stala jeho veta: K Hitlerovi mi nič nenapadá.

S nemeckým fašizmom Karl Kraus nelútostne zúčtoval v diele Die dritte Walpurgisnacht napísanom ešte v roku 1933, sčasti uverejnenom v roku 1934, v úplnom znení až posthumum v roku 1952.

Nadčlovek je predčasný ideál, ktorý predpokladá človeka.

Karl Kraus

V čase uverejnenia výňatkov z Die dritte Walpurgisnacht v júli 1934 Rakúsko už bolo stavovským štátom na čele s Engelbertom Dollfußom. Karl Kraus sa priklonil na jeho stranu, mylne sa domnievajúc, že E. Dollfuß obráni Rakúsko pred národným socializmom. Po puči a zavraždení kancelára E. Dollfußu 25. júla 1934 rakúskymi stúpenkami Hitlerovej NSDAP sa Krausove nádeje rozplynuli.

Nie na duši nezostane jazva. Ludstvu vojde guľka jedným uchom dnu a druhým von.

Karl Kraus

Karl Kraus zomrel 12. júna 1936 a s ním odišla aj *Die Fackel*. Nezostal však iba pozoruhodným zjavom svojej doby, ktorý ovplyvnil mnohých predstaviteľov rozličných svetonázorových postojov z rôznych táborov, ako boli napr. Theodor Haecker, Ludwig Wittgenstein, Leo Spitzer či Berthold Brecht. Ďalší vývoj v Európe i vo svete potvrdil oprávnenosť Krausových slov o nebezpečnosti zneužitia slov v tlači, resp. v médiách. V tom je nadčasová sila jeho odkazu.

Podľa zahraničných prameňov spracovala a preložila
doc. PhDr. Danuša Serafinová, CSc.

INFORMÁCIE – ZAUJÍMAVOSTI

ZÁKLADNÝ KAMEŇ INFORMAČNEJ SPOLOČNOSTI s podtitulom Právny a politický dosah konvergenencie je názov štúdie, ktorú zostavil Serge Robillard. Verejnosť bola sprístupnená v auguste 1999. Autor na 134 stranách zoširoka analyzuje konvergenziu, počnúc reguláciou audiovizuálneho sektora v Európe nielen Európskou úniou, ale aj Radou Európy, OECD a WTO. Opisuje jej dimenzie a sumarizuje súčasné rozhovory týkajúce sa dôsledkov konvergenencie so špeciálnym dôrazom na proces konzultácií v Európskej únii vo vzťahu k Zelenej knihe o konvergencii telekomunikácií, médií a informačno-technologického sektora. Cenná je aj analýza rôznych prístupov ku konvergencii v niektorých členských štátoch Európskej únie (Taliansko, Francúzsko, Nemecko, Veľká Británia) v porovnaní s prístupmi v USA.

INTERMEDIA '99 sa uskutočnila v dňoch 6.–9. 10. 1999 v Bratislave. Napriek tomu, že išlo v poradí o 5. ročník veľtrhu marketingovej komunikácie, ktorý patrí k najvýznamnejším a najväčším výstavným akciám v oblasti reklamy, médií, marketingu a signmakingu, v tomto roku bola zaznamenaná najslabšia účasť významných predstaviteľov mediálneho trhu (celkovo 65 vystavovateľov). Pravdepodobne k tomu prispeli aj problémy spojené s distribúciou tlače a nestálosťou mediálneho trhu. Druhým faktorom bolo nie najlepšie načasovanie veľtrhu, pretože sa konal súčasne s českou výstavou marketingovej komunikácie a festivalom v Portoroži. Z týchto dôvodov Stratégia zrušila i avizované okrúhle stoly určené odbornej verejnosti na tému *Krízové vlastníctvo médií ako nový prvok na slovenskej mediálnej scéne a Kto bude zadávateľom a investorm telemetrického prieskumu na Slovensku?*

CREATIVE bol názov 5. ročníka veľtrhu reklamy, médií a podpory predaja, ktorý sa konal v dňoch 19.–21. 10. 1999 v Prahe. Jeho zmyslom bolo predstaviť a prepojiť všetky druhy reklamných a marketingových služieb. Vznikla sekcia zameraná na podporu predaja EXPOMARKET a sekcia INTERNET CITY 2000. Veľtrh sa konal s podporou Asociácie prevádzkovateľov súkromného vysielania Českej republiky, Českej marketingovej spoločnosti, Asociácie pre vonkajšiu reklamu a Asociácie poskytovateľov obsahu siete internet. Počas veľtrhu sa uskutočnil aj odborný sprievodný program. Prvý deň výstavy bol venovaný reklame, konfrontovali sa české a novozélandské reklamné spoty, diskutovalo sa na tému efektívnosti kreatívnej reklamy. Druhý deň sa niesol

v znamení internetu (internetová inzercia, internetová kampaň, prezentácia na internete, marketingová stratégia internetu) a posledný deň sa hovorilo o využití inovácie dizajnu v marketingových stratégiách, o úskaliach výroby rozhlasového spotu a vyhlásili sa výsledky súťaže *Ecce správa 1999*.

ELEKTRONICKÉ KNIHY (e-knihy) sú zariadenia do dlane, ktoré umožňujú nahrávať a čítať texty. Elektronická kniha obsahuje aj slovník, plnotextové vyhľadávanie, rôzne druhy písma, viaciúrovňové záložky a kódovanie proti kopírovaniu. Niektoré umožňujú aj vkladanie poznámok, text nie je možné čítať na osobnom počítači, a keďže ho nemožno ani kopírovať, v prípade požičania knihy sa musí požičať celé zariadenie. E-knihy majú približne rovnakú veľkosť ako tradične tlačene knihy, ale môžu mať kapacitu až 10 000 strán. Najznámejšími výrobcami e-knží sú Rocket eBook, SoftBook Press a Open eBook, ktoré vybavujú e-knihy kvalitnými displejmi s podsvietením, kódovaním na ochranu autorských práv a baterkami s dlhšou životnosťou. V súčasnosti v amerických on-line obchodoch sú digitálne tituly o 20 až 50 % lacnejšie ako papierové tituly.

Infotrendy, 1999, č. 10

INTEGRÁCIA – DIPLOMACIA – MÉDIÁ bol názov konferencie, ktorú dňa 21. 10. 1999 zorganizovala nadácia AZEN, Aliancia za etiku novinárov. Konferenciu otvoril riaditeľ nadácie Marián Ostatník a v dopoludňajšom bloku prednášok vystúpili Peter Weiss, spolupodpredseda spoločného parlamentného výboru EÚ a predseda zahraničného výboru NR SR, László A. Nagy, predseda výboru pre ľudské práva NR SR, Milan Čič, predseda Ústavného súdu SR, a Ábel Král, exvyslanec SR.

Popoludňajší blok prednášok bol viac orientovaný na skúsenosti z uplatňovania integrácie a diplomacie v praxi a v médiách. Poznatky zo zahraničia prezentoval výkonný riaditeľ Spoločnosti vydavateľov z Veľkej Británie a bývalý redaktor Cambridge Evening News Bob Satchwell a za slovenskú stranu to boli kardiológ Viliam Fischer a novinár Eduard Chmelár.

MEDIA '99 – odborný mediálny veľtrh sa konal v dňoch 3.–5. 11. 1999 v Prahe. Na veľtrhu sa prezentovali majitelia televíznych, rozhlasových a tlačných médií vrátane servisných, tlačových a distribučných služieb. Jeho súčasťou boli diskusné okrúhle stoly zamerané na Stratégiu predaja televízneho reklamného času, Stratégiu odmeňo-

vania mediálnych agentúr, Stratégiu nákupu a predaja reklamného priestoru v tlačných médiách a na českom mediálnom trhu z pohľadu zadávateľov. Zároveň s týmto veľtrhom sa konal veľtrh Polygraf, orientovaný na odbornú prezentáciu spoločností, ktoré sa zaoberajú digitálnou predtlačovou prípravou, digitálnou a klasickou tlačou, papierom a balením. Špeciálne digitálnej predtlačovej príprave, digitálnej a klasickej tlači sa venovala i Grafie Conference, z ktorej bol zabezpečený prenos vybraných prednášok na internet.

11. EURÓPSKE TELEVÍZNE A FILMOVÉ FÓRUM sa konalo v dňoch 2. 12.–4. 12. 1999 v Prahe. Jeho význam spočíval v tom, že posledné fórum v stredoeurópskych krajinách bolo pred 9 rokmi v Poľsku na tému *Médiá vo východnej a západnej Európe: spoločné problémy, spoločné riešenia?* Odvtedy však uplynulo veľa času, politická a kultúrna mapa Európy sa zmenila a vznikla potreba prediskutovať mnohé problémy východoeurópskych vysielateľov. Z toho dôvodu sa pražské fórum zameralo na súkromných a verejnoprávných vysielateľov, regulačné orgány, káblové spoločnosti a odborníkov, ktorí tu predisku-

tovali najdôležitejšie problémy dnešných európskych médií. Ústrednou témou boli *Globálne a lokálne médiá* s podtitulom *Možnosti európskeho audiovizuálneho priemyslu*. Počas 3 dní sa uskutočnilo 6 zasadaní zameraných na:

1. Analógové a digitálne vysielanie: ekonomické a politické priority nového trhu.
2. Fúzia a spojenectvo: predpoklad úspechu alebo ohrozenie rôznorodosti?
3. Konkurenti alebo partneri: západný kapitál v médiách strednej a východnej Európy.
4. Pracovné skupiny:
 - A. Audiovizuálna regulácia a politika
 - B. Rozvoj trhu
 - C. Záujmy diváka a zákazníka
 - D. Nové komunikačné technológie
 - E. Právne aspekty audiovizuálnych médií
 - F. Európsky filmový priemysel
 - G. Programový obsah televízie
5. Európska kultúrna identita – úloha filmu a televízie.
6. Národná a európska regulácia – pohľad na právnú a inštitucionálnu sústavu.

-dv-

PONORTE SA DO INTERNETU

Slovenská republika

<http://dnes.nadlani.sk>

Internetová služba, ktorá monitoruje vybrané stránky slovenského internetu.

<http://www.edom.sk>

Nové činnosti na internete prezentuje spoločnosť EDOM.sk, a. s., ktorá vznikla v máji 1999, a jednou z jej základných aktivít je vydávanie Internetových novín. Možno si ich prečítať na adrese <http://in.edom.sk>.

<http://www.radia.sk>

Podnetná prezentácia prvého informačného projektu o slovenských rádiách *Radio Jam* má za cieľ sprehľadniť rozhlasový éter na Slovensku. Stránky okrem poskytovania informácií o slovenských rozhlasoch približujú problematiku súvisiacu s rozhlasovým vysielaním.

<http://www.stv.sk>

Konečne sme sa dočkali webstránky Slovenskej televízie, ktorá uvádza základné informácie o STV, oboznamuje s históriou a súčasným vedením STV. Približuje činnosť Rady STV. Priná-

ša viacero štatistických údajov, legislatívne normy, rôzne novinky, aktuality a informácie nielen pre novinárov.

<http://www.copyright.sk>

Zaujímá vás problematika autorských práv na internete? Neváhajte a kliknite na stránku spoločnosti Visoft. Prevádza stránku určenú záujemcom o informácie týkajúce sa autorských práv.

<http://www.rpr.sk>

Na tejto stránke prezentuje svoje aktivity Rada pre reklamu, ktorá je orgánom etickej samoregulácie v oblasti reklamy. Užívatelia sa môžu oboznámiť nielen so stanovami, etickým kódexom Rady pre reklamu, zoznamom členov, rokovacím poriadkom, ale aj zoznamom nálezov a činnosťou arbitrážnej komisie.

Česká republika

<http://www.apexnet.cz/tisk>

Český webový prehľadávač elektronických médií, tlače a rôznych príbuzných informačných zdrojov.

Zahraničie**<http://www.ijnet.org>**

Touto linkou sa dostanete priamo do medzinárodnej žurnalistickej siete, ktorá je on-line službou pre novinárov, mediálnych manažérov, odborníkov, školiteľov a tých, čo majú záujem dozvedieť sa o diania vo svete médií. IJNet vychádza z dielne medzinárodného centra novinárov ICFJ vo Washingtone a ponúka aj zasielanie týždenníka *e-mail bulletins*.

<http://www.mediafacts.com>

Informačne bohatá webstránka zameraná na bezplatné a dynamické on-line sprístupňovanie súboru mediálnych údajov, štatistík a kontaktov, ktoré sa týkajú Baltických štátov.

<http://www.freemedia.at>

Medzinárodný tlačový inštitút IPI je garantom globálnej siete pre novinárov, redaktorov a vedúcich pracovníkov médií. Na tejto sieti je možné dostať sa k zaujímavým informáciám a najnovšiemu spravodajstvu zameranému na slobodu tlače a posilňovanie noriem a praxe v žurnalistike.

<http://www.iclublv/alnis/altex.htm>

Alnis Garkájís vás na tejto stránke oboznámi so základnými údajmi o Lotyšsku, priblíži vám súčasný stav elektronických médií, nové informačné technológie a platnú mediálnu legislatívu v Lotyšsku.

<http://www.gn.apc.org/media/>

Pozoruhodný anglický globálny mediálny zdroj, z ktorého sa môžete odkliknúť na organizácie reprezentujúce médiá vo Veľkej Británii a v Írsku.

<http://www.diversity-online.org>

Rasizmus, xenofóbia, práva menšín a médiá sú v centre pozornosti Medzinárodnej pracovnej skupiny IMRAX, ktorá na internete prevádzkuje webstránku s podporou Európskej únie, Medzinárodnej federácie novinárov IFJ, Národnej únie novinárov Veľkej Británie a Írska a iných európskych mediálnych pracovníkov.

<http://www.adlaw.com>

ADLAWR® je názov nielen novej stránky na internete, ale aj nového interaktívneho zdroja, ktorý sprostredkúva informácie o súčasnom právnom vývoji v reklame, marketingu a mediách za posledných 10 rokov.

<http://www.mediaweb.at>

Informačne bohatý rakúsky server zameraný na médiá a slobodu tlače. Prináša podnetné informácie z pôsobenia a aktivít Mediálnej odborovej organizácie, kompletný prehľad klasických a elek-

tronických rakúskych médií od A po Z, mediálnu štatistiku a veľa iných informácií.

The Association for Media Literacy, ktorá sa prezentuje na **<http://interact.uoregon.edu/Media-Lit/Fa/MLAML>** a zameriava sa na učiteľov, knihovníkov, konzultantov, rodičov, kultúrnych pracovníkov a mediálnych profesionálov zaoberajúcich sa problematikou masmédií a ich vplyvom na vytváranie súčasnej kultúry.

Australian Teachers Media je celoštátna organizácia učiteľov mediálnej výchovy, ktorá sa prezentuje na **<http://www.cinemedia.net/ATOM>**

BBC On-line je bohatý anglický informačný zdroj k problematike mediálnej výchovy, ktorý sa nachádza na adrese **<http://www.bbc.co.uk/home/today/index.shtml>**

<http://www.babson.edu/medialiteracyproject/index.html> sprístupňuje projekt mediálnej gramotnosti, ktorého úlohou je posilniť mediálne povedomie mladých ľudí, aby boli schopní a vedeli si vybrať, čo chcu sledovať, počúvať a čítať.

Centre de Liaison de l'Enseignement et des Moyens d'Information (Paris, France), koncentrujúci poznatky z mediálnej výučby a informačných médií, sa prezentuje na adrese **<http://www.clemi.org/anglais.html>**

Centre for Mass Communication Research (University Leicester, UK) ponúka množstvo zaujímavých informácií o mediálnej výchove na **<http://www.le.ac.uk/cmcr/cp46/workshop.htm>**

Center for Media Education (CME) je neziskovou národnou organizáciou zameranou na posilnenie kvality elektronických médií, ktorá sa od roku 1992 primárne zameriava na deti a mládež. Svoje aktivity prezentuje na adrese **<http://www.cme.org/intro.html>**

Center for Media Literacy predstavuje cenný zdroj vedomostí z oblasti uplatňovania mediálnej výchovy v praxi, súbor liniek na dokumentačno-informačné zdroje, konferencie a možnosti vzdelávania a pod. Je sprístupnený na adrese **<http://www.medialit.org/>**

Citizens for Media Literacy – (občania za mediálnu gramotnosť) je nezisková organizácia, ktorá zhromaždila linky týkajúce sa mediálnej gramotnosti – **<http://www.main.nc.us/cml/>**

BIBLIOGRAFIA**ZOZNAM DIPLOMOVÝCH PRÁC**

obhájených na Katedre žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v školskom roku 1998/1999

1. Č E V E L O V Á, Lucia
Módne časopisectvo na Slovensku po roku 1989. 99 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Svetlana Hlavčáková, CSc.
2. F E R E N Č Í K O V Á, Martina
Dobré ráno, Slovensko Slovenskej televízie a Televízie Markíza. 79 s., príl., + videokazeta.
Vedúci diplomovej práce:
PhDr. Igor Dobiš
3. H O R V Á T H O V Á, Eva
Fenoméni paparazzi. 80 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
PhDr. Ján Lofaj
4. K O L L Á R O V Á, Lucia
Milan Hodža – novinárska osobnosť novších slovenských dejín. 75 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
doc. PhDr. Danuša Serafinová, CSc.
5. M I Č K O V Á, Ivana
Po stopách publicistického interview. 110 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Štefan Velas, CSc.
6. M I T R O V I Č, Uroš
Masmediálny systém Srbska. 111 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Mária Follrichová, CSc.
7. N E U P A U E R, Róbert
Jur Koza Matejov. (Novinársky profil 1920–1948). 64 s.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Zuzana Duhajová, CSc.
8. P A S T I E R O V I Č, Martin
Monografia spravodajskej agentúry Reuters. 102 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Svetlana Hlavčáková, CSc.
9. P O S L U C H O V Á, Katarína
Bariéry v periodickej tlači. 73 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
prof. PhDr. Andrej Tušer, CSc.
10. P R U Ž I N C O V Á, Marcela
Emo Bohún v slovenskej žurnalistike. 110 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Štefan Velas, CSc.
11. R O S I N O V Á, Miriam
The Scotsman. 84 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
prof. PhDr. Juraj Vojtek, CSc.
12. S E D L Á Č I K, Lubomír
Trendy a problémy internetového publikovania. 71 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Jozef Vatrál, CSc.
13. S T E L L E R, Patrik
Živé posolstvo. (Dokumentárny film.) 48 s.
Vedúci diplomovej práce:
PhDr. Igor Dobiš
14. S T E R N, René
Žurnalistický obraz spoločenskej skutočnosti. 87 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
prof. PhDr. Juraj Vojtek, CSc.
15. Š A R G A, Daniel
Šport v denníkoch Pravda a Frankfurter Allgemeine Zeitung (rok 1996). 156 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
doc. PhDr. Danuša Serafinová, CSc.
16. T I N K O V Á, Alexandra
Monografia denníka SME/Smena. 101 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. JUDr. Luboš Šeščák, CSc.
17. V I E S T O V Á, Oľga
Stratégie 1995–1998. 93 s., príl.
Vedúci diplomovej práce:
doc. PhDr. Pavel Horňák, CSc.
18. Ž I T N Á K O V Á, Martina
Porovnanie periodík špecializovaných na atletiku „Slovenská atletika“, česká „Atletika“ a nemecká „Die Leichtathletik“ v rokoch 1995–1997. 71 s., príl.
Vedúca diplomovej práce:
PhDr. Bohuslava Krížová

Zostavil: PhDr. Ignác Ružarovský